

Klasik Sosyoloji Okumaları: Gaston Richard'ın "Sosyoloji'ye Giriş" Eseri Üzerine Bir Deneme

Editörler

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK & Dr. Öğr. Üyesi Ali FİDAN

Gaston Richard'ın Hayatıyla İlgili Kısmı Çeviren: Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK
Eserin Asıl Metinini Fransızcası'ndan Çeviren: Şirin PALA
Eserin Hilmi Ziya Ülken Tarafından Osmanlıca'ya Çevirisinin
Transkripsiyonunu ve Değerlendirme Kısmını Yapan: Prof. Dr. Emine
ÖZTÜRK ve Dr. Öğr. Üyesi Ali FİDAN
Transkripsiyonun Tashihi: Orhan GÜLTEKİN

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-766-9

Kitap Adı

Klasik Sosyoloji Okumaları: Gaston Richard'ın
"Sosyoloji'ye Giriş" Eseri Üzerine Bir Deneme

Editör

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK & Dr. Öğr. Üyesi Ali FİDAN

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaa

Bisac Code

SOC000000

DOI

10.37609/akya.1418

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Klasik sosyoloji kuramlarının “*keşf-i kadim*” cihetinden okunması ve yapılan yorumların yeniden değerlendirilmesi önemli bir husustur. Çünkü sosyal bilimcinin düşünsel gelişimi için klasikleri okumak çok faydalı bir uğraştır. Bu aynı zamanda bir sosyoloji öğrencisinin tarihsel farkındalık olmaksızın sosyoloji disiplini anlayamayacağı gerçekliğinin de başka bir ifadesidir. Klasik sosyoloji tarihi ile ilgilenmek çağdaş sosyoloji kuramlarını reddetmek manasına gelmemektedir. Nitekim klasikler üzerinde yapılabilecek revizyon, düşünme ve değerlendirmeler, bugünün sosyal bilimcilerine; yeni bir entelektüel katkı olabilecek niteliktedir.

Bütün entelektüel alanlar, toplumsal çevreleri tarafından derinden şekillendirilir. Bu yalnızca toplumsal ortamdan türemeyen aynı zamanda sosyolojik alanı bizzat ana konusu yapan sosyoloji için de geçerlidir. Bu anlamda Kıta Avrupa’sı menşeli sosyoloji daha ilk ürünlerini vermeye başlarken; bir yandan teorik toplumsal ilkeler inşa edilirken diğer yandan da toplumsal sorunların betimlenmesi ile işe başlanılmıştır. Önceleri devlet envanterlerini düzenli kılmak adına kullanılan istatistiğin sosyolojide de amil kılınması, bu disiplinin daha hızlı gelişmesine katkıda bulunmuştur. Temel toplumsal problemler olarak öne çıkan hırsızlık, cinayet, tecavüz vb. suçlar klasik sosyologların fazlaca eğildiği meseleler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elinizdeki bu çalışma, Gaston Richard’ın *Sosyolojiye Giriş* adlı eserinin Fransızca’dan dilimize çevirisini ve bu eserin Osmanlıca tercümesini yapan Hilmi Ziya Ülken’in Osmanlıca’dan Türkçeye transkripsiyonunu temel almaktadır. Bu anlamda Richard’ın adı geçen eserinin hem esas nüshasının dilimize kazandırılması hem

de kendi kronolojik zaman diliminde Türk bilim camiasında nasıl anlaşıldığının tespiti, bu incelemenin temel hedefini oluşturmaktadır. Okuyucuya kolaylık sağlaması açısından ise esas nüsha ve Osmanlıca çeviri birlikte değerlendirilmiş; yapılan alıntılarda esas nüshanın sayfa numaraları (s. 1, 2, 3 vb.) şeklinde temel alınmıştır. Sosyolojinin tanımı, konusu, tarihi, metodolojisi, Batı toplumları, toplumsal gruplar ve nihayetinde ise sosyoloji ile ahlak ilişkisini özetleyen bu İnceleme/deneme eserin *Klasik Sosyoloji Teorileri*'ne de katkı sağlayacağını ümit ediyor, böylesi çalışmaların artmasını da temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Emine ÖZTÜRK-Dr. Ali FİDAN

İÇERİKLER

Önsöz.....iii

Gaston Richard'ın Hayatı ve Çalışmaları..... 1

Bölüm 1

Sosyolojinin Tanımı, Tarihi, Konusu ve Yöntemi..... 23

A. Sosyolojinin Tanımı..... 23

B. Sosyolojinin Tarihi..... 25

C. Sosyolojinin Konusu ve Yöntemi 34

D. Karşılaştırmalı Sosyolojinin Bölümleri 39

Bölüm 2

Sosyoloji ile İlgili Genel Kavramlar 41

A. Batı Toplumu..... 41

B. Genel İstatistik Verilerinin Analizi 45

Bölüm 3

Toplumsal Grupların Sınıflandırılması ve Sosyal Bağ 59

A. Bir Sosyal Tip Unsurları..... 59

B. Toplumsal Grupların Sınıflandırılması. Aile İçi

(Yerli) Topluluklar. 61

C. Toplumsal Grupların Sınıflandırılması (Devamı) 72

D. Toplumsal Grupların Bağları (Nesebi). 79

Bölüm 4

Toplumsal Değişmeler ve Kalkınma Sorunu 95

A. İlerleme Sorunu 95

B. İlerlemenin Analizi. — Niceliksel Ve Niteliksel Gelişim.... 99

C. Niteliksel Gelişmenin Koşulları. — 1. İlerleme Koşulları Üzerine Çeşitli Teoriler. — Doğa Bilimciler ve Entelektüel Teorileri.	102
Sonuç.....	107

Bölüm 5

Müspet Ahlak. Ahlak ve Sosyolojinin İlgisi ve Farkları.....	111
A. Sosyal Yaşamda Gönüllü Faaliyet	111
B. Ahlakı Sosyolojiye İndirgeyen Teorinin Eleştirisi	113
C. Ahlakı Diğer Sosyolojiden Ayıran Belirleyici Unsurlar ..	115
Sonuç.....	119

Bölüm 6

İctimâ'îyyâtın Ta'rîfi, Tarihi, Mevzû'u ve Usûlü	122
A. İctimâ'îyyâtın Ta'rîfi.....	122
B. İctimâ'îyyâtın Târihi	124
C. İctimâ'îyyâtın Mevzû' ve Usûlü.....	133
D. Mukâyeseli İctimâ'îyyâtın Taksîmi	139

Bölüm 7

İctimâ'îyyât Hakkında Umûmî Mefhûmlar	141
A. Garb Cem'iyeti.....	141
B. İhsâ'îyyâtın Umûmî Mu'tâlarının Tahlili	145

Bölüm 8

İctimâ'î İzdivâcların Tasnîf ve İnşî'ÂBI	159
A. İctimâ'î Bir Enmûzecin Anâsırı.....	159
B. İctimâ'î Enmûzeceğin Tasnîfi-Beytî Cem'iyetler	162
C. İctimâ'î Enmûzecin Tasnîfi (Mâ Ba'd)	173
D. İctimâ'î Enmûzeceğin İnşî'âbı.....	180

Bölüm 9

İctimâî İstihâleler ve Terakkî Mes'alesi	195
A. Terakkî Mes'alesi.....	195
B. Terakkînin Tahlîli. Kemmî ve Keyfî İnkişâf.....	199
C. Keyfî İnkişâfın Şerâ'iti.....	202
Terakkîye Dâir Netîce	208

Bölüm 10

Müsbet ahlâkiyet. Ahlâkiyet ve İctimâ'îyyâtın Fark

ve Alâkası	211
A. İctimâî hayâtta irâdî fa'âliyet.....	211
B. Ahlâkiyeti İctimâiyyete İrcâ' Eden Nazariyenin Tenkîdi .	213
C. Ahlâkiyeti İctimâiyyetin Diğer Şekillerinden Tefrik Eden	
Evsâf-ı Mümeyyize	216
Netîce	220
Nihayet.....	221
Fihrist.....	225

Bölüm 11

Bulgular ve Değerlendirme	227
A. Sosyoloji ve Sosyolojik Tanımlama.....	227
B. Klasik Sosyoloji Tarihine Giriş.....	231
C. Sosyolojinin Konusu ve Metodolojisi	236
D. Mukayeseli Sosyoloji.....	242
E. Batı Toplumlari ve Sosyoloji	244
F. Toplumsal Grup Nedir?	254
G. Toplumsal Değişim ve İktisadi Kalkınma	267
H. Sosyoloji ve Ahlak ilişkisi	275
Sonuç.....	282
 Kaynakça	 287

KAYNAKÇA

1. Akdoğan, Ali, (2004). *Sosyal Değişme ve Din*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
2. Aron, Raymond, (2007), *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri*, Korkmaz Alemdar (çev.), 7. Baskı, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
3. Arslantürk, Zeki & Amman M. Tayfun, (2001), *Sosyoloji*, 4. Baskı, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
4. Arslantürk, Zeki, (2008), *Araştırma Metot ve Teknikleri*, 7. Baskı, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
5. Arslantürk, Zeki, (2014), *Din Sosyolojisi*, 1. Baskı, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
6. Aydın, Mustafa, (2000), *Kurumlar Sosyolojisi*, 2. Baskı, Ankara : Vadi Yayınları.
7. Bilgin, Vecdi, (2009), *Bizi Kuşatan Toplum*, 1. Baskı, İstanbul: Düşünce Kitabevi Yayınları.
8. Canatan, Kadir & Yıldırım, Ergün, (2011), *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap.
9. Cezayirli, Gülay, (1997), "Dini Grup ve Toplumsal Grup", *AÜİFD*, XXXVII, 365-375.
10. Çapçioğlu, İhsan & Akyüz, Niyazi, (2012), "Pozitivist Sosyal Felsefe ve Evrimci Din Kuramları", *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
11. Çelik, Celalettin, (2013), *Geleneksel Şehir Dindarlığından Modern Kent Dindarlığına*, İstanbul: Hikmet Yayınları.
12. Durkheim, Emile, (1986), *Meslek Ahlakı*, Mehmet Karasan (çev.), 3. Basılış, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
13. Durkheim, Emile, (2004), *Ahlak Eğitimi*, Oğuz Adanır (çev.), İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
14. Durkheim, Emile, (2004), *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, Cenk Saraçoğlu (çev.), İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları.
15. Durkheim, Emile, (2005), *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*, Fuat Aydın (çev.), İstanbul: Ataç Yayınları.
16. Durkheim, Emile, (2006), *Sosyoloji Dersleri*, Ali Berktaş (çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
17. Durkheim, Emile, (2006), *Toplumsal İş Bölümü*, Özer Ozankaya (çev.), İstanbul: Cem Yayınevi.
18. Durkheim, Emile, (2013), İntihar, Z. Zühre İlgelen (çev.), İstanbul: Pozitif Yayınları.

19. Durkheim, Emile, (2016), *Ahlak ve Toplum*, Duygu Çenesiz (çev.), İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
20. Er, İzzet, (1999), *Sosyal Gelişme ve İslam*, 3. Baskı, İstanbul: Rağbet Yayınları.
21. Erdem, Hüsameddin, (1993), *Ahlâka Giriş*, Konya: Günay Ofset.
22. Eroğul, Cem, (1990), *Devlet Nedir?*, Ankara: İmge Kitabevi.
23. Fidan, Ali, (2019), *Türkiye'de Din ve İktisadi Kalkınma*, İstanbul: Diwan Kitap.
24. Giddens, Antony, (2012), *Sosyoloji*, Cemal Güzel (hızl.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
25. Güven, Sami, (1999), *Toplumbilim*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
26. İmamoğlu, Abdülvahit, (2015), *Psikolojik ve Ahlaki Açından Çocuk Suçluluğu*, İstanbul: Dem Yayınları.
27. Kösemihal, Nurettin Şazi, (1971), *Durkheim Sosyolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
28. Kurt, Abdurrahman, (2018), *Din Sosyolojisi*, 19. Baskı, Bursa: Sentez Yayıncılık.
29. Macquarrie, John, (2014), "Dinin Sosyolojik Yorumları" Ali Fidan (çev.), *GOPÜİFD*, 2(2), 309-328.
30. Nef, John, (1980), *Sanayileşmenin Kültür Temelleri*, Erol Güngör (çev.), İstanbul: Kalem Yayıncılık.
31. Okumuş, Ejder, (2006), *Toplumsal Değişme ve Din*, 1. Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları.
32. Parsons, Talcott, (2015), *Toplumsal eylemin Yapısı*, 1. Cilt, Adem Bölükbaşı (çev.), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.
33. Ritzer, George, (2011), *Klasik Sosyoloji Kuramları*, Himmet Hülür (çev.), Ankara: De Ki Basım Yayım Ltd. Şti.
34. Sezal, İhsan, (2003), *Sosyolojiye Giriş*, 2. Baskı, İstanbul: Martı Kitabevi.
35. Slattery, Martin, (2008), *Sosyolojide Temel Fikirler*, 2. Baskı, Ümit Tatlıcan-Gülhan Demiriz (hızl.), İstanbul: Sentez Yayıncılık.
36. Swingewood, Alan, *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*, Osman Akınhay (çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları.
37. Tekin, Mustafa, (2016), *Din Sosyolojisi*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
38. Turner, Bryan S., (2014), *Klasik Sosyoloji*, İdil Çetin (çev.), 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
39. Türkdoğan, Orhan & Gökçe, Orhan, (2012), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*, Konya: Çizgi Kitabevi.

40. Ülken, Hilmi Ziya, (2001), *Ahlak*, İstanbul: Ülken Yayınları.
41. Ülken, Hilmi Ziya, (2006), *Ziya Gökalp*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
42. Ülken, Hilmi Ziya, (2007), *Bilim Felsefesi*, 3. Baskı, İstanbul: Ülken Yayınları.
43. Ülken, Hilmi Ziya, (2008), *Felsefeye Giriş-1*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
44. Ülken, Hilmi Ziya, (1932), *Umumi İctimaiyat*, İstanbul: Matbaai Ebuz-ziya.